

EU SOM GLOBAL AKTØR

Av Robert Kippe, Attac

1.1 Innledning

EU er en betydelig politisk aktør utover sine egne grenser. Det betyr at EUs holdninger og politikk påvirker hele kloden. Spesielt viktig er EUs opptreden i internasjonale forum som for eksempel i WTO. Derfor går jeg grundig gjennom EUs politikk i WTO i kapittel 3. For å forstå EUs politikk i WTO er kapittel 2 viet nyliberalismen, ideologien som ligger til grunn for EUs politikk. I kapittel 4 bruker jeg Oxfams begrunnelse for å endre handelssystemet for å forklare hvorfor EUs linje i WTO og i handelspolitikken må forandres.

Mange, både økonomer, politiske partier og utviklingsekspertene mener en global valutaskatt ville ha vært til stor hjelp for u-land. Derfor tar kapittel 5 for seg EU og valutaskatten. Noe som blir brukt som et nytt ja-argument er at USA er for enerådige i verden, og at vi trenger enda en stormakt. EU kan bli den stormakten, hevdes det, og kapittel 6 tar for seg EU som motvekt til USA. Kapittel 7 handler om EUs havnedirektiv, et regelverk som kan få konsekvenser for skipsfarten over hele verden.

2.1 Nyliberalisme

Nyliberalismen er basert på teorien til økonomene Milton Friedman og Friedrich Hayek. Begge tilhører den såkalte Chicago-skolen, og Friedman har til og med fått Nobelprisen i økonomi for sin teori. Nyliberalismen er rådende ideologi i dagens samfunnsutvikling, og ligger til grunn for den globale politikken ført av WTO (verdens handelsorganisasjon), IMF (det internasjonale pengefondet) og Verdensbanken. Kjennskap til nyliberal teori er en fordel for å forstå EUs politikk, både internt og eksternt.

EU med sine fire friheter kan selv kalles et nyliberalt prosjekt. Nyliberalistisk politikk betyr minst mulig statlige involveringer. Det innebærer fri flyt av valuta, stadig lavere toll og importvern, kutt i offentlige utgifter, privatisering og fleksibelt arbeidsmarked. Hele ideologien er basert på en urokkelig tro på at markedet kan ordne alt.

Nyliberalismen fikk for alvor innpass i politikken ved Margaret Thatcher og Ronald Reagan. Med disse to startet nedbrytingen av velferdsstaten og liberaliseringen av finans- og

valutamarkedene. Under den store gjeldskrisen var nyliberal politikk en betingelse for at IMF og Verdensbanken skulle hjelp u-land.

Berlinmurens fall ble symbolet på den vestlige markedsliberalismens triumf. Østblokklandene gikk fra kommunistisk planøkonomi til hard markedsliberalisme over natta. Francis Fukuyama skrev i denne sammenhengen artikkelen "the end of history", hvor han hevdet at ideologienes tid var over. Fra nå av var det markedet som skulle gi svar på politiske spørsmål, ikke gamle teorier og ideologier.

Utover 90-tallet begynte tilliten til nyliberalismen å svekkes. I 1997 kom Asia-krisen, forårsaket av økonomiske konjunkturer forsterket av valutaspekulasjoner, og millioner ble kastet ut i fattigdom over natta. I 1999 brøyt WTOs ministermøte i Seattle sammen. 40 000 demonstrerte mot nyliberalismen, og u-landene nektet å godta i-landenes feilslåtte politikk lenger. Tidligere talsmenn for nyliberalismen som f. eks Stiglitz (tidl. leder av Verdensbanken) og Soros (valutaspekulant) tok til motmæle. Den folkelige motstanden økte, noe som førte til opprettelsen av World Social Forum. Under ministermøtet i Doha i 2001 blir u-land nok en gang overkjørt, men i Cancun i 2003 gjør u-landene motstand og møtet ender i ingenting.

Norge har i dag en nyliberalistisk regjering. Tidligere arbeids- og administrasjonsminister Victor Normann er et godt eksempel på en nyliberal politiker med stadig fremstøtt for tøffere arbeidsliv med svekket faglige rettigheter. Det samme gjelder næringsminister Ansgar Gabrielsen som har ei tom verktøykasse og mener at staten ikke skal involvere seg i næringen uansett hvor store problemer den måtte ha. Finansminister Per Kristian Foss står også på en nyliberal linje med et stramt statsbudsjett og lave skatter og avgifter, noe som resulterer i sulteførete kommuner og velferdskutt.

3.1 EU en pådriver

En statsviter vil kanskje definere globalisering som økt interaksjon mellom land. Den type globalisering er ikke nødvendigvis negativ, men det er heller ikke det jeg mener når jeg snakker om globalisering. Jeg snakker om en konsernstyrt globalisering som tar makten fra regjeringer, lokalsamfunn og vanlige mennesker rundt om på kloden. Det hevdes fra noen hold at EU er svaret på globaliseringen. Kapitalkreftene har sprengt alle nasjonale grenser. De kan verken styres eller kontrolleres fra nasjonalstatene. Det er det bare overnasjonale instanser

som kan gjøre. I vår verdensdel er EU den overnasjonale instansen. Det er derfor gjennom EU vi kan gi kapitalkreftene et politisk svar. Dette er imidlertid en påstand som ikke holder vann. Globaliseringen er ikke noe som skjer av seg selv. Noen skyver på. EU skyver på mer enn de fleste. EU er derfor ikke det politiske svaret på globaliseringen, tvert imot er EU en av de sterkeste pådriverne for den formen for globalisering vi er vitner til. EU overfører tre av de fire frihetene til WTO, IMF og Verdensbanken. EU presser på for at fri flyt av varer, tjenester og kapital skal være hovedlinjene i den globale handelen. Den fjerde friheten, arbeidsinnvandring, er unntaket. Eksemplene på at EU fører en slik politikk er mange, og nesten uten unntak er politikken i strid med u-lands ønsker. EU er snarere en del av problemet enn løsningen.

3.2 EU er konsernstyrt

EUs hovedlinje i WTO, IMF og Verdensbanken har vært det som på engelsk kalles "level playing field", konkurransevilkår der alle parter stilles mest mulig likt. Denne politikken har aldri vært noe folkekrav. Bak denne ubøyelige viljen til frihandel står europeiske storkonsern som organiserer seg stadig bedre for å få gjennomslag for sine interesser. Konsernenes innflytelse skyldes ikke at nasjonalstatene er blitt hjelpeløse offer for globalisering, men at de mer eller mindre med åpne øyne har invitert de tunge næringsinteressene inn i førersetet når politikken skal utformes.

Foran WTO-møtet i Seattle i 1999 var EU en pågående pådriver for en brei forhandlingsrunde. EU ville ha avtaler om investeringer, konkurransepolitikk, åpne anbud ved offentlig innkjøp i tillegg til de avtalene som forhandlingene om landbruk, tjenester og intellektuell eiendomsrett kunne føre fram til. Bak disse kravene sto The International Chamber of Commerce (ICC) og The Transatlantic Business Dialogue (TABD) – en godt organisert gruppe av over 100 konsernledere fra Europa og Nord-Amerika. EU har vært pådriver for en investeringsavtale som sikrer utenlandsk kapital enklere og sikrere adgang til land i den tredje verden. Bak dette kravet står ei pressgruppe av storkonsern, organisert i The Investment Network (IN). IN omfatter et femtitalls storkonsern, blant annet FIAT, ICI, Daimler-Benz, British Petroleum, Rhone-poulenc og Carlsberg.

Foran GATS-forhandlingene om frihandel med tjenester ble ei enda sterkere pressgruppe organisert, dels i The European Service Network (ESN) og dels i The European Service Leaders Group (ESLG). Dette forklarer antagelig hvorfor EU-kommisjonen i

intensjonserklæringen om GATS sier at GATS ”først og fremst er et verktøy som skal tjene næringslivet”.

Globalt føres det en fortvilt kamp fra land i den tredje verden og en brei front av frivillige organisasjoner fra alle verdensdeler. De tar til ordet for å hindre nye liberaliseringsframstøt gjennom WTO og for å endre regelverket slik at det blir mer balanse mellom u-land og i-land. EU står sammen med USA og andre OECD-land for å bruke WTO som det viktigste redskapet for global liberalisering.

WTO-avtalen om intellektuell eiendomsrett (TRIPS) er et annet godt eksempel på hvordan storkonsern har lagt premissene for EUs opptreden på den globale arena. Avtalen omfatter sju forskjellige former for intellektuell eiendomsrett, blant annet vern av copyright, varemerker, patenter og industridesign. Tretten USA-baserte konsern tok initiativet til en kampanjeorganisasjon, the Intellectual Property Committee (IPC) for å få på plass en slik avtale. Blant de tretten var DuPont, Monsanto og General Motors. Først oppgave var å mobilisere konsern i EU og Japan for samme formål. I 1988 la dette konsernnettverket fram et forslag til regelverk om intellektuell eiendomsrett – et forslag som med få unntak er identisk med TRIPS. I forhandlingen om TRIPS i WTO var 96 konsernrepresentanter blant de 111 som utgjorde USAs mektige delegasjon. Siden da har u-land betalt 40 mrd dollar for patentrettigheter til internasjonale storkonsern (Guardian 24.4.02). Sitat fra James Enyart, Monsanto: ”*Industrien identifiserte et stort problem for internasjonal handel. Den tømret en løsning, reduserte den til et konkret forslag og solgte forslaget til vår egen og andres regjeringer*”.

Muligheten for åpenhet omkring internasjonale forhandlinger fikk et klart tilbakeslag med Nice-traktaten. Det er vanskeligere å følge med i hva EU-kommisjonen foretar seg i slike forhandlinger enn hva f.eks en norsk regjering gjør – selv om det kan være vanskelig nok. Regjeringer i EU-land har ikke adgang til viktige dokumenter som utveksles mellom næringsinteresser og EU-kommisjonen.

3.4 EU er en motpol til u-land

Dumping av matvarer i u-land er en kjent handling fra EU. EU selger hvete, melkepulver, kjøtt og sukker på verdensmarkedet til langt under produksjonskostnadene.

Landbrukspolitikken til EU rammer u-land på to måter. For det første, eksportstøtten til mye av matvareeksporten gjør at bønder i u-land blir utkonkurrert av europeiske bønder. For det andre så verner EU sitt eget marked for import av matvarer fra u-land. Det er eksportstøtten som rammer mest direkte, og som samtidig burde være enklest å gjøre noe med.

Matberget til EU kan paradoksalt nok føre til sultkatastrofer andre steder på kloden. Matvareprisene på verdensmarkedet holdes kunstig ned, og EU dumper mat til så lave priser at sjøl fattigbønder i u-land ikke kan konkurrere. Mateksporterende u-land rammes dobbelt, både av lavere andel på verdensmarkedet og av lavere priser.

EU hindrer import av mat for å sikre eget landbruk. Det finns ett viktig unntak; fôr til husdyr slipper inn med lave avgifter. Det betyr at soya fra Brasil, fiskemel fra Chile og kassava fra Thailand slipper billig inn. Motivet er selvfølgelig å sikre lønnsomheten i EUs produksjon av kjøtt. Ulempene er at soyabøndene i Brasil fortrenger småbøndene og at industrifisket utenfor Chile, som for en stor del er i utenlandsk regi, ødelegger kystfisket og dermed tradisjonelle måter å livberge seg på.

I følge beregninger av forskerne Borell og Hubbard ville eksporten fra EU av kjøtt bare vært 2 % uten noen form for støtte, mens eksporten av korn og melk ville ha vært enda mindre. Men slik er det altså ikke. I følge de samme forskerne har støtteordningene til EU redusert melkeproduksjonen i u-land (utenom Latin-Amerika) med nesten 50 %. De samme u-landene har fått eksporten av melkeprodukter redusert med over 90 %, av kjøtt med nesten 60 % og av korn med over 40 %.

Hvordan har EU hatt anledning til å føre en landbrukspolitikk som åpenbart er så katastrofal for u-land? Svaret er maktbruk gjennom IMF og Verdensbanken. USA og EU bruker IMF og Verdensbanken aktivt for å sikre dumpingsalget sitt på verdensmarkedet. Land som havner i valuta- eller gjeldskrise, må kutte det de har av importtoll for å få de lån som trengs for å komme ut av krisene.

Dette presset ble Mosambik utsatt for i 1999. Regjeringen prøvde å skjerme innenlandsk sukkerproduksjon ved å kreve toll på import av sukker, men ble satt under press for å fjerne tollene fra IMF. Regjeringen bøyde av, og det førte til sosial uro og opptøyer. Etter hvert måtte regjeringen innføre toll på sukker igjen. IMF kommenterte dette slik i en rapport om

Mosambik fra januar 2001: *Regjeringen er fortsatt bestemt på å bygge opp igjen sukkernæringen. (...) IMF-staben har sett økt beskyttelse som et bekymringsfullt tegn på en innad-orientert næringspolitikk.* Verdensbanken anbefalte i en tilsvarende rapport at regjeringen burde prioritere å redusere importtollen på sukker. Men EU og USA slipper naturligvis slike krav fra IMF og Verdensbanken. EU krever inn en toll på 140 % på import av sukker – også om den skulle komme fra Mosambik. En stort mer ”innad-orientert” sukkerpolitikk er det vanskelig å finne. Disse inkonsekvente kravene kan forklares med at EU og USA har over halvparten (53 %) stemmene i IMF og nesten halvparten (42 %) i Verdensbanken.

3.5 Eksempler på EU som motpol til u-land

- EU vil ha rett til å opprettholde en landbruksstøtte og et importvern for landbruksvarer som EU gjennom IMF og Verdensbanken forbyr u-land å ha.
- EU vil ha rett til å fortsette dumping av matvarer som utkonkurrer fattigbønder i den tredje verden.
- Til gjengjeld setter EU inn kraftige straffetiltak hvis import fra u-land truer arbeidsplasser i EU
- EU opptrer mer proteksjonistisk ovenfor u-land enn USA, Japan og Canada – blant annet ved at tollene blir høyere jo mer varene er bearbeidet.
- EU vil ha en investeringsavtale og en avtale om konkurranseregler som vestlige storkonsern er tjent med.
- EU vil ha regler om offentlige innkjøp inn i WTO, regler av samme slag som reglene i EØS-avtalen.
- Som vilkår for å kjøpe mer mat og mer klær fra u-land, krever EU at de skal åpne markedene for tjenester.
- EU vil sikre storkonserns interesser ved å utvide WTO-regelverket omkring patentrettigheter og andre såkalte ”intellektuelle rettigheter”.
- Ved WTO-forhandlingene i Doha 2001 forsvarte EU patentrettigheter til egne medisinkonsern mot kravet fra u-land om billige medisiner når dødelige epidemier tar overhånd.
- EU-direktivet om ”patent på liv” gir grønt lys for fortsatt ”genrøveri” ved at en patentsøker ikke trenger å oppgi hvor i verden genmaterialet er hentet.

- EU vil ha tilsvarende regler om ”patent på liv” inn i regelverket til WTO – mot sterk motstand fra så godt som alle u-land.
- EU har gått mot et norsk forslag om at alle patenter på genmodifiserte frø skal ilegges en avgift til et fond som skal sikre frøressursene rundt om i verden.
- Når u-land havner i finanskriser, har EU gjennom IMF og Verdensbanken forlangt at slike u-land setter ned tollsatsene, kutter subsidier, sløyfer all valutakontroll – kort sagt at u-land i slike situasjoner på ensidig basis innfører de tre første av EUs markedsfriheter, fri flyt av varer, tjenester og kapital.

Plastret på alle de sårene EU påfører u-land er en u-hjelp som ligger under halvparten av det målet som FN satte opp så tidlig som i 1970 – at rike land må gi en u-hjelp som svarer til 0,7 % av landets nasjonalprodukt.

3.6 EU i WTO - Hvem vant i Doha?

Etter WTO-forhandlingene i Doha 2001 var begeistringen stor blant dem som i enhver WTO-sammenheng presser på for varig vestlig overmakt. Fra EU og USA var konklusjonen klar, EUs handelskommisær Pascal Lamy opplevde forhandlingene i Doha som ”a hell of a good week” siden WTO nå er ”back on track” etter ”fiaskoen i Seattle”.

Fra u-landshold var oppsummeringen en annen. De følte seg overkjørt og at de hadde tapt. Dette er også konklusjonen fra de globaliseringskritiske organisasjonene som i flere år har mobilisert mot en ny, grenseløs bølge av liberalisering.

WTO-møtet i Doha satte dagsordenen for de forhandlingene som pågikk fram mot ministermøtet i Cancun i 2003. Egentlig var det møtet i Seattle 1999 som skulle ha gjort det, men da stod u-landene sammen mot presset og møtet måtte avsluttes. Resultatet var egentlig bare en utsettelse på to år, fram mot Cancun ble det forhandlet om mye av det EU og USA ønsket, og svært mye som land i den tredje verden ikke vil forhandle om (f. eks GATS).

3.7 EU i WTO - Harde krav i GATS

EUs krav til u-land i GATS (skal være ferdig forhandlet i 2005) kan oppsummeres slik; vi vil bare kjøpe mer av dine matvarer og dine tekstiler hvis du gir våre banker og forsikringsselskap ubegrenset adgang til dine markeder. Det var mye hemmelighold rundt forhandlingsprosessene etter Doha, men i april 2002 ble 29 dokumenter fra EU-kommisjonen

lagt ut på nettet av den britiske avisen The Guardian. På forsiden av hvert dokument sto det; *”medlemsstatene bes om å forsikre seg at denne teksten ikke gjøres offentlig tilgjengelig og at den bare spres til de tjenestemenn som den angår”* Hvert dokument viser i detalj hva EU-kommisjonen foreslo at EU skal kreve av 29 land. Bortsett fra helse og utdanning vil EU at land over hele verden åpner alle former for tjenesteyting for full internasjonal konkurranse. Årsaken er enkel. Pascal Lamy (handelskommissær) har sagt det tydelig nok; *Vår tjenesteindustri er svært konkurransedyktig, og det betyr jobber, jobber og jobber”*

EU-kommisjonen fremmet blant annet disse kravene:

- All skjerming må vekk på alle former for privat tjenesteyting og på de fleste områder der tjenestene ytes i offentlig regi.
- EU presser hardt på for åpning av bank- og forsikringstjenester. Mange land beskytter disse sektorene, slik kan det ikke være mener EU-kommisjonen.
- Fritt fram for utenlandske eiere. I Malaysia kan ikke utlendinger eie mer enn 51 % av et forsikringsselskap. Det kravet må vekk, samtidig må innenlandske og utenlandske forsikringsselskap behandles likt. India, Kina, Mexico og Brasil har lignende eierskapsregler for andre tjenester. Alle disse reglene må vekk ifølge EU.
- Konkurranse om vannforsyningen. I mange u-land er vann en stadig knappere ressurs. EU krever full liberalisering av vannforsyningen i en rekke land, blant annet Egypt, India, Malaysia, Colombia og Thailand. EU vil at deres selskap skal tjene på å forsyne storbyer med vann.

3.8 EU i WTO – TRIPS, kunnskap skal ikke flyte fritt!

Akkurat som for EU er fri flyt et mål for WTO. Unntaket viser seg å være TRIPS, WTO-avtalen om intellektuell eiendomsrett. Denne avtalen omfatter sju former for intellektuell eiendom, blant annet copyright, varemerker, patenter og industridesign. TRIPS gir selskaper rett til å beskytte sin ”intellektuell eiendomsrett”. EU har allerede et patentdirektiv, og er en pådriver for slik avtale.

De fleste genressursene som er aktuelle for bioteknologisk utnyttelse, fins i fattige land i den tredje verden. Når selskaper i rike land tar ut patent på gener fra slike land, risikerer en det som er kalt genrøveri. Storkonsern innen bio- eller medisinbransjen henter gener fra det store artsmangfoldet i u-land, får patent på genet og utnytter egenskapene kommersielt. U-landet får ingen ting igjen av at gener hentes ut og patenteres. FN-konvensjonen om biologisk mangfold

fastslår at adgang til genetiske ressurser krever forhåndsamtynke fra staten der ressursene finnes. EU-direktivet om patent på liv stiller ingen slike krav.

Hvis du som bonde har kjøpt genmodifisert såfrø, gir EU-direktivet deg svært begrenset råderett over egen avling. F. eks kan du kun selge avlingen av frøene hvis de er markedsført til kommersiell bruk.

Bønder som i generasjoner har foredla fram plantesorter som er godt tilpassa lokale forhold, har aldri tatt ut patenter på plantene sine. De har vært fornøyd med å kunne bruke frø fra egen avling neste vår. Da blir det en voldsom provokasjon når forskere fra fjernere himmelstrøk tar ut patent på de samme plantene – hvis de finner ut at de har egenskaper som er gunstige på en eller annen måte. Snart risikerer bøndene å måtte leie retten til å bruke de plantene de dyrker eller de dyrene de før opp. Det har lenge vært mulig å ta patent på oppfinnelser, gjennom TRIPS er det mulig å ta patent på oppdagelser (gen, frø, planter, dyr, insekter).

I WTO har Norge gått inn for at u-land skal ha rett til å forby patenter på planter og dyr, slik Norge har gjort til nå. Godtar vi EU-direktivet om patent på liv, undergraver vi det vi har stått for i WTO. Og verre, vi overfører makt og fortjeneste fra bønder – også i u-land – til patenthavere i mektige storkonsern. Norge har stått sammen med u-land mot patent på liv inn i WTO. Det hadde vi ikke kunne gjort om vi hadde vært EU-medlemmer.

4.1 Tre grunner til å endre handelssystemet

Oxfam oppgir følgende grunner til at handelssystemet må forvandles;

1. Dagens handelsordninger kan ikke forsvares. De skaper så ekstreme forskjeller på velstand og fattigdom at intet sivilisert samfunn kan godta dem – heller ikke den maktmisbruk og den likegyldighet ovenfor menneskelig lidelse som forskjellene bygger på.
2. Denne situasjonen er ikke bare umulig å forsvare, den kan heller ikke vare. Vår ”opplyste egeninteresse” trues hvis vi godtar at deler av verden må befolkes av fortvilte mennesker – i tilsynelatende god avstand fra den økende velstand i vår del av verden. Men de sosiale spenningene, den fortvilelsen og det raseriet som oppstår av så store forskjeller i velstand og muligheter, vil sprengre nasjonale grenser. Det kan ingen rike land i lengden beskytte seg mot.

3. Handelsordningene kan endres. De er ikke skapt av naturkrefter, men gjennom politiske vedtak. De fremmer i dag interessene til de velstående og mektige. De må gjøres om slik at de fremmer interessene til de sårbare og svake. En verdensomspennende kampanje må til for å sette sosial rettferdighet i sentrum for hvordan internasjonal handel skal foregå.

5.1 Forbudt med valutaskatt i EU?

Valuta er verdens største handelsvare. Det omsettes daglig valuta for en verdi av 1800 mrd. dollar. Bare 5 % av dette beløpet kan knyttes til varehandel, 95 % er altså ren spekulasjon. Dette kan være veldig skadelig for sårbare økonomier.

Valutaskatt er en avgift på valutaveksling. Ideen stammer fra den britiske økonomen James Tobin, og ble derfor opprinnelig kalt tobinskatt. En avgift så lav som noen få promille kan dempe aktiviteten til dem som flytter milliarder av kroner fram og tilbake mellom ulike valutaer i løpet av minutter, fordi transaksjonene blir mindre lønnsomme. Samtidig er avgiften så lav at den er ubetydelig for vanlig varehandel og valutaveksling.

Siden det er snakk om 1800 mrd dollar om dagen vil en slik skatt genere store inntekter som kunne ha blitt brukt til fattigdomsbekjempelse.

Jonas Sjøstedt, medlem av EU-parlamentet for det svenske Vänstrepartiet (søsterpartiet til norske SV), stilte i februar 2001 et spørsmål til EU-kommisjonen om en valutaskatt er forenlig med artikkel 56 i EU-traktaten, artikkelen om frie kapitalbevegelser. Svaret lød slik:

”kommisjonen anser

- at om en medlemsstat innfører en allment anvendbar skatt i den form som opprinnelig ble planlagt av professor Tobin står dette sannsynligvis i strid med artikkel 56 samt artiklene 12, 39, 43 og 49 og tilsvarende artikler i EØS-avtalen,
- at en slik skatt om den innføres på fellesskapsnivå, knapt kan være forenlig med artikkel 57.2 i EU-traktaten, ettersom den artikkelen fastsetter muligheten for å vedta restriktive tiltak bare på et begrenset antall områder.”

Om et land alene skulle ønske å innføre en slik skatt vil det altså bli nektet. En valutaskatt vil i dette tilfelle være en form for proteksjonisme da handel over grensene (forskjellig valuta) vil

bli skattlagt. I tilfelle alle land skulle innføre skatten vil den fremdeles være forbudt. Skatten forskjellsbehandler varer (valuta er vare i dette tilfelle).

Siden det er EU-kommisjonen som har ansvaret for at EU-traktaten overholdes, må svaret tas alvorlig. EU-kommisjonen er eneste instans som kan fremme forslag i EU.

6.1 EU som motvekt til USA

Et av de nye ja-argumentene er at EU kan være en motvekt til USA. Det er litt uklart hva slags motvekt ja-siden her snakker om. Uansett anser jeg det hele som en utopi. En rask gjennomgang av EUs opptreden i WTO, IMF eller Verdensbanken viser at EU og USA står sammen om den samme politikken. EU og USA har felles interesser, og EU er heller en medspiller enn en motvekt.

Det finnes heller ingen EU-motstand mot krigen i Irak. Det finnes en tysk og fransk motstand, men så lenge britene, spanjolene eller polakkene ikke støtter motstanden, kan vi ikke snakke om en EU-motstand. I internasjonale spørsmål skal EU tale med en stemme, men det betinger at medlemslandene har blitt enig om hva de skal mene. Så lenge medlemslandene ikke står samlet kan de heller ikke utgjøre en motvekt. I Irak-spørsmålet var det aldri flertall mot krigen, og Storbritannia hadde neppe gitt etter. Skal EU noen gang tale med én stemme i internasjonale spørsmål, kreves det at EU-systemet kan ta overnasjonale beslutninger i sikkerhetspolitikken. Hvis disse endringene skjer blir EU føderalt, og det er et godt nei-argument i Norge hvor folk er skeptisk til en europeisk "superstat".

Irak-spørsmålet viser at EU-landene følger sine egne interesser i utenrikspolitikken. Storbritannia har sine tette, tradisjonelle bånd til USA, og handler deretter. Land som Spania og Italia er urolige over problema knytt til islamsk fundamentalisme og ulovlig innvandring. De trenger flåten til USA i Middelhavet, og støtter derfor USA. For de nye medlemslandene i Øst-Europa er tryggheten i NATO-medlemskap viktig, og disse landene vil ha USA som en garantist mot Russland.

For at EU skal kunne være en reell motvekt til USA, så må EU være en reell militær motvekt. Det er ikke EU i dag. Det er skummelt at USA opptrer som verdenspoliti, men visjonen om EU som motvekt er like skummel.

7.1 EU undergraver standardene i internasjonal skipsfart

På verdenshavene finnes ikke noe internasjonalt regelverk som sikrer lønns- og arbeidsvilkår. Ingen stat kan kontrollere lønns- og arbeidsvilkår. I beste fall gjelder nasjonale regler for nasjonens egne skip.

Den internasjonale transportarbeiderføderasjonen (ITF) er i praksis eneste sikkerhetsnett for lønns- og arbeidsvilkår til sjøs. IFT organiserer sjøfolk og havnearbeiderne, og har et nett av inspektører som varsler hvis et skip bryter de minstereglene som IFT har satt. Dersom et skip legger til havn hvor arbeiderne er organisert, og det viser seg at standardene om bord i skipet er for dårlige, boikottes skipet. Havnearbeiderne nekter å laste før de faglige rettighetene er oppfylt. Solidariteten mellom havnearbeidere og sjøfolk er det eneste som har hindra full rasing av standardene i internasjonal skipsfart.

EUs havnedirektiv rammer grunnlaget for solidariteten mellom havnearbeidere og sjøfolk og bryter ned det IFT har bygd opp gjennom tiår. Dette direktivet krever at skal være konkurranse om lasting og lossing av skip i alle større havner. Det åpnes også for at skipsmannskap kan laste og losse eget skip. Dette åpner for lønnsdumping. På skip med bekvemmelighetsflagg kan lønningene være en brøkdel av havnetariffen. Enerett på lossing har vært grunnstein i kampen for anstendige standarder om bord på skip. Dersom et skip med svake faglige rettigheter legger til havn, kan ikke havnearbeiderne boikotte i solidaritetens navn. Dersom havnedirektivet innføres vil sjøfolk selv stå for lasting og lossing. Det betyr at de standardene som blir gjeldende er satt av regelverket i det land hvor skipet er registrert. Og de fleste skip vil seile under flagg fra et land med svake faglige tradisjoner.

8.1 Norge er enklere å endre

Norge er ikke så mye bedre enn EU i WTO. Det er imidlertid ingen grunn til å bli med i unionen av den grunn. Så lenge vi står utenfor kan vi i hvert fall sette ned foten når vi finner det for godt. TRIPS-avtalen er et eksempel på at vi har gjort det. Når Norge nå ligger på en like feil linje i WTO som EU gjør, skyldes det feil regjering. Derfor må vi stemme slik at vi får en ny regjering. Det er enklere enn å forandre EU. EU er bygd på nyliberale ideer, og må derfor forandres grunnleggende, det er så å si umulig.

9.1 Oppsummering

EU er gjennom sin nyliberale linje i WTO pådriver for en konsernstyrt globalisering. Storkonsern utgjør sterke pressgrupper, og sitter i førersetet når politikken utformes. Dette blir åpenbart når vi ser på hvilke pressgrupper som finnes, og hvilke avtaler EU er tilhengere av i WTO. Denne politikken rammer u-land, i form av et urettferdig handelssystem. EU bruker WTO, IMF og Verdensbanken for å sikre egne interesser fremfor å fremme utvikling.

Når det gjelder landbruk kommer maktmisbruket spesielt godt til syne. EU nekter u-land å ha importvern, mens de selv gir store eksportsubsidier. Det rammer u-land på to måter, for det første mister de andeler på verdensmarkedet og for det andre så blir prisene på verdensmarkedet kunstig lav. Denne dobbeltmoralen har betydd nedleggelse for mange bønder, og har skapt sultkatastrofer i mange fattig land. Til tross for stor motstand både fra regjeringer i fattige land og blant folkebevegelser så står EU hardt på sine krav.

EU-kommisjonen går trolig i mot en global valutaskatt og EU gir mindre bistand enn de målene FN har satt opp. Det er lite solidaritet over dette. Havnedirektivet til EU er heller ikke stort mer solidarisk. Det undergraver arbeidsmiljøet på verdenshavene ved å hindre havnearbeidere å vise solidaritet med sjøfolk.

EU er grunnleggende nyliberal, akkurat som USA. Derfor er EU og USA for like til at EU kan være en motvekt til USA. Politikken i WTO viser tydelig at EU heller er en samarbeidspartner enn en motvekt. Det samme gjelder Irak-krigen, hvor flertallet i EU støttet USA.